Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

11. september 2019 * [i]

Eelotsusetaotlus – Tarbijakaitse – Direktiiv 2002/65/EÜ – Sidevahendi abil sõlmitud tarbijakrediidileping – Taganemisõigus – Taganemisõiguse rakendamine pärast lepingu täielikku täitmist tarbija sõnaselge taotluse alusel – Taganemisõiguse kohta teabe edastamine tarbijale

Kohtuasjas C-143/18,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Landgericht Bonni (Bonni apellatsioonikohus, Saksamaa) 9. veebruari 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 23. veebruaril 2018, menetluses

Antonio Romano,

Lidia Romano

versus

DSL Bank – eine Niederlassung der DB Privat- ja Firmenkundenbank AG, varem DSL Bank – ein Geschäftsbereich der Deutsche Postbank AG,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president J.-C. Bonichot, kohtunikud C. Toader, A. Rosas, L. Bay Larsen ja M. Safjan (ettekandja),

kohtujurist: G. Pitruzzella,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– DSL Bank – eine Niederlassung der DB Privat- ja Firmenkundenbank AG, esindaja: *Rechtsanwalt* A. Menkel,

– Saksamaa valitsus, esindajad: T. Henze, M. Hellmann, E. Lankenau ja A. Berg, hiljem M. Hellmann, E. Lankenau ja A. Berg,

– Euroopa Komisjon, esindajad: F. Erlbacher ja C. Valero,

olles 28. märtsi 2019. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2002. aasta direktiivi 2002/65/EÜ, milles käsitletakse tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturustust ja millega muudetakse nõukogu direktiivi 90/619/EMÜ ning direktiive 97/7/EÜ ja 98/27/EÜ (EÜT 2002, L 271, lk 16; ELT eriväljaanne 06/04, lk 321), artikli 4 lõike 2, artikli 5 lõike 1, artikli 6 lõike 1 teise lõigu teise taande, artikli 6 lõike 2 punkti c, artikli 6 lõike 6 ja artikli 7 lõike 4 tõlgendamist.

2 Taotlus on esitatud ühelt poolt Antonio Romano ja Lidia Romano ja teiselt poolt DSL Bank – eine Niederlassung der DB Privat- ja Firmenkundenbank AG, varem DSL Bank – ein Geschäftsbereich der Deutsche Postbank AG (edaspidi „DSL Bank“) vahelises vaidluses, mis puudutas A. Romano ja L. Romano poolt taganemisõiguse kasutamist seoses krediidilepinguga, mis oli sõlmitud põhikohtuasja poolte vahel.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

3 Direktiivi 2002/65 põhjendused 1, 3, 12–14, 23 ja 24 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Ühtse turu eesmärkide saavutamiseks on oluline võtta vastu turu järkjärguliseks ühendamiseks ettenähtud meetmed, mis peavad kaasa aitama kõrgetasemelise tarbijakaitse saavutamisele kooskõlas [EÜ] artiklitega 95 ja 153.

[…]

(3) […] Valikuvabaduse tagamiseks, mis on üks tarbija olulisemaid õigusi, on vaja kõrgetasemelist tarbijakaitset, et suurendada tarbijate usaldust kaugmüügi vastu.

[…]

(12) Kui liikmesriigid võtavad vastu tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturustamist reguleerivad tarbijakaitse eeskirjad, mis on vastuolulised või erinevad, võib see takistada siseturu toimimist ja ettevõtetevahelist konkurentsi turul. Seepärast tuleb selles valdkonnas sätestada ühenduse tasandil ühised eeskirjad, vähendamata seejuures üldise tarbijakaitse taset liikmesriikides.

(13) Käesoleva direktiiviga tuleks tagada tarbijakaitse kõrge tase, et kindlustada finantsteenuste vaba liikumine. Liikmesriikidel ei tohiks olla võimalik võtta valdkonnas, mida käesolev direktiiv ühtlustab, vastu muid kui käesoleva direktiiviga ettenähtud sätteid, kui käesolevas direktiivis ei ole konkreetselt sätestatud teisiti.

(14) Käesolev direktiiv hõlmab kõiki finantsteenuseid, mida on võimalik sidevahendi abil osutada. Teatavaid finantsteenuseid reguleeritakse siiski ühenduse õiguse erisätetega, mille kohaldamist kõnealuste finantsteenuste suhtes jätkatakse. Siiski tuleks ette näha selliste teenuste kaugturustust reguleerivad põhimõtted.

[…]

(23) Tarbija parima kaitse tagamiseks on oluline, et tarbijat teavitatakse piisavalt käesoleva direktiivi sätetest ja muudest kõnealuse valdkonna tegevusjuhenditest ning tema taganemisõigusest.

(24) Kui taganemisõigust ei kohaldata põhjusel, et tarbija on selgesõnaliselt nõudnud lepingu täitmist, peaks teenuste osutaja sellest asjaolust tarbijat teavitama.“

4 Selle direktiivi artikli 1 „Eesmärk ja reguleerimisala“ lõikes 1 on sätestatud:

„Käesoleva direktiivi eesmärk on ühtlustada tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturustust käsitlevaid liikmesriikide õigusnorme.“

5 Nimetatud direktiivi artiklis 2 „Mõisted“ on ette nähtud:

„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

a) *sidevahendi abil sõlmitud leping* – finantsteenuseid käsitlev leping, mille teenuste osutaja ja tarbija on sõlminud sellise kaugmüügi- või teenuste osutamise skeemi alusel, mida pakub teenuste osutaja, kes kõnealuse lepingu täitmiseks kasutab üksnes üht või mitut kaugsidevahendit kuni lepingu sõlmimiseni, viimane kaasa arvatud;

b) *finantsteenus* – panga-, krediidi-, kindlustus-, personaalpensioni, investeerimis- või makseteenus;

c) *teenuste osutaja* – füüsiline isik või avalik- või eraõiguslik juriidiline isik, kes oma majandus- või kutsetegevuse raames osutab teenuseid sidevahendi abil sõlmitud lepingute alusel;

d) *tarbija* – füüsiline isik, kes käesolevas direktiivis käsitletud sidevahendi abil sõlmitud lepingute raames tegutseb eesmärkidel, mis ei ole seotud tema majandus- ega kutsetegevusega;

[…]“.

6 Direktiivi artikkel 3 „Tarbijale enne sidevahendi abil lepingu sõlmimist antav teave“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Tarbijale antakse aegsasti enne seda, kui ta ennast sidevahendi abil sõlmitud lepingu või tehtud pakkumisega seob, järgmine teave, mis käsitleb:

[…]

3) sidevahendi abil sõlmitud lepingut:
   a) artiklis 6 nimetatud taganemisõiguse olemasolu või puudumine ning juhul, kui taganemisõigus on olemas, selle kehtivusaeg ja rakendamise tingimused, sealhulgas teave summa kohta, mille tasumist tarbijalt võidakse artikli 7 lõike 1 alusel nõuda, ning kõnealuse õiguse rakendamata jätmise tagajärjed;

[…]

2. Lõikes 1 nimetatud teave, mille kaubanduslik eesmärk tuleb selgesõnaliselt väljendada, esitatakse selgelt ja arusaadavalt, kasutatud kaugsidevahendite seisukohast asjakohasel viisil, võttes eelkõige nõuetekohaselt arvesse äritehingute suhtes kohaldatavaid hea usu põhimõtteid ja põhimõtteid, mis reguleerivad nende isikute kaitset, kes ei saa liikmesriikide õiguse kohaselt oma nõusolekut anda, näiteks alaealised.

[…]“.

7 Direktiivi 2002/65 artiklis 4 „Muud teabele esitatavad nõuded“ on sätestatud:

„1. Kui finantsteenuseid reguleerivas ühenduse õiguses on sätteid, mis sisaldavad lisaks artikli 3 lõikes 1 loetletud nõuetele muid eelteabele esitatavaid nõudeid, jätkatakse kõnealuste nõuete kohaldamist.

2. Kuni suurema ühtsuse saavutamiseni võivad liikmesriigid säilitada või kehtestada rangemad sätted eelteabele esitatavate nõuete kohta, kui sellised sätted on kooskõlas ühenduse õigusega.

3. Liikmesriigid edastavad komisjonile siseriiklikud sätted käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 nimetatud eelteabele esitatavate nõuete kohta, kui need nõuded on esitatud lisaks artikli 3 lõikes 1 loetletud nõuetele. Komisjon võtab edastatud siseriiklikke sätteid arvesse artikli 20 lõikes 2 nimetatud aruande koostamisel.

4. Et saavutada kõikide asjakohaste vahendite abil suurem läbipaistvus, tagab komisjon, et teave talle edastatud siseriiklike sätete kohta on kättesaadav nii tarbijatele kui ka teenuste osutajatele.“

8 Direktiivi artiklis 5 „Lepinguliste tingimuste ja eelteabe edastamine“ on sätestatud:

„1. Teenuste osutaja edastab tarbijale kõik lepingulised tingimused ning artikli 3 lõikes 1 ja artiklis 4 nimetatud teabe paberkandjal või mõnel muul tarbijale ligipääsetaval püsival andmekandjal aegsasti enne seda, kui tarbija ennast mõne sidevahendi abil sõlmitud lepingu või tehtud pakkumisega seob.

2. Teenuste osutaja peab täitma lõikes 1 sätestatud kohustuse kohe pärast lepingu sõlmimist, kui leping on sõlmitud tarbija taotlusel, kasutades sellist kaugsidevahendit, mis ei võimalda lepinguliste tingimuste ja teabe esitamist vastavalt lõikele 1.

[…]“.

9 Nimetatud direktiivi artikkel 6 „Taganemisõigus“ sätestab:

„1. Liikmesriigid tagavad, et tarbijal on 14 kalendripäeva jooksul võimalik lepingust taganeda ilma sanktsioonideta ja põhjust esitamata. […]

Taganemise tähtaeg algab:

– kas sidevahendi abil lepingu sõlmimise päevast […]

– päevast, mil tarbija saab lepingulised tingimused ja artikli 5 lõigetele 1 või 2 vastava teabe, juhul kui see kuupäev on hilisem kui esimeses taandes nimetatud kuupäev.

[…]

2. Taganemisõigust ei kohaldata:

[…]

c) selliste lepingute suhtes, mille mõlemad pooled on tarbija selgesõnalisel taotlusel täielikult täitnud enne seda, kui tarbija oma taganemisõigust rakendab.

3. Liikmesriigid võivad ette näha, et taganemisõigust ei kohaldata:

a) sellise krediidi suhtes, mis on ette nähtud esmajoones maa või olemasoleva või projekteeritava ehitise omandiõiguste saamiseks või säilitamiseks või ehitise renoveerimiseks või parendamiseks, või

b) sellise krediidi suhtes, mille tagatiseks on kas hüpoteek või kinnisvara või kinnisvaraga seotud õigus […]

[…]

6. Kui tarbija rakendab oma taganemisõigust, teatab ta sellest enne asjaomase tähtaja möödumist artikli 3 lõike 1 punkti 3 alapunkti d kohaselt talle antud praktilisi suuniseid järgides ja kasutades vahendeid, mille vastavust siseriiklikule õigusele on võimalik tõendada. Tähtaega loetakse järgituks, kui teatis, juhul kui see on paberkandjal või mõnel muul saajale ligipääsetaval püsival andmekandjal, on saadetud enne tähtaja möödumist.

[…]“.

10 Direktiivi artiklis 7 „Enne taganemist osutatud teenuste eest tasumine“ on sätestatud:

„1. Kui tarbija rakendab artikli 6 lõikes 1 sätestatud taganemisõigust, võib temalt nõuda tasumist põhjendamatult viivitamata üksnes teenuse eest, mida teenuste osutaja on lepingu kohaselt tõepoolest osutanud. Lepingu täitmist võib alustada üksnes pärast seda, kui tarbija on selleks oma nõusoleku andnud. […]

[…]

3. Teenuste osutaja ei või tarbijalt nõuda mingi lõikes 1 sätestatud summa tasumist, välja arvatud juhul, kui ta suudab tõendada, et tarbijat oli tasutavast summast nõuetekohaselt teavitatud kooskõlas artikli 3 lõike 1 punkti 3 alapunktiga a. Mitte mingil juhul ei või teenuste osutaja nõuda sellise summa tasumist juhul, kui ta on alustanud lepingu täitmist enne artikli 6 lõikes 1 sätestatud taganemise tähtaja möödumist ilma tarbija eelneva nõusolekuta.

4. Teenuste osutaja tagastab tarbijale põhjendamatult viivitamata ja hiljemalt 30 kalendripäeva jooksul kõik summad, mis ta on tarbijalt kooskõlas sidevahendi abil sõlmitud lepinguga saanud, välja arvatud lõikes 1 nimetatud summa. Kõnealune tähtaeg algab päeval, kui teenuste osutaja saab taganemisteatise.

5. Tarbija tagastab teenuste osutajale põhjendamatult viivitamata ja 30 kalendripäeva jooksul kõik summad ja/või kogu vara, mis ta on teenuste osutajalt saanud. […]“.

11 Direktiivi 2002/65 artiklis 11 „Sanktsioonid“ on sätestatud:

„Liikmesriigid näevad ette asjakohased sanktsioonid juhuks, kui teenuste osutaja ei täida käesoleva direktiivi kohaselt vastuvõetud siseriiklikke sätteid.

Selleks võivad liikmesriigid eelkõige ette näha, et tarbija võib lepingu mis tahes ajal tasuta ja ilma sanktsioonideta lõpetada.

Sanktsioonid peavad olema tõhusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.“

Saksa õigus

12 Põhikohtuasjale kohaldatavas redaktsioonis on Saksamaa tsiviilseadustiku (Bürgerliches Gesetzbuch, edaspidi „BGB“) § 312b lõikes 1 sätestatud:

„Sidevahendi abil sõlmitud lepingud on lepingud kaupade tarnimise või teenuste osutamise kohta, kaasa arvatud finantsteenused, mille teenuste osutaja ja tarbija sõlmivad üksnes kaugsidevahendi kasutamise teel, välja arvatud juhul, kui lepingu sõlmimine ei toimu organiseeritud kaugmüügi- või teenuste osutamise skeemi alusel. Finantsteenused esimese lause tähenduses on pangateenused ja krediidi-, kindlustus-, personaalpensioni, investeerimis- või makseteenused.“

13 BGB § 312d sätestab:

„1. Sidevahendite abil sõlmitud lepingute korral on tarbijal taganemisõigus vastavalt §-le 355. […]

2. Erinevalt § 355 lõike 2 esimesest lausest ei alga taganemistähtaeg enne teavitamiskohustuste täitmist vastavalt § 312c lõikele 2 […] ja teenuste puhul enne lepingu sõlmimise päeva.

3. Teenuse puhul lõpeb taganemisõigus ka järgmistel juhtudel:

1) finantsteenuse puhul siis, kui mõlemad pooled on tarbija sõnaselgel taotlusel lepingu täielikult täitnud enne seda, kui tarbija oma taganemisõigust rakendab,

[…]

5. Peale selle ei ole sidevahendi abil sõlmitud lepingute puhul taganemisõigust juhul, kui tarbijal on juba §-de 495, 499–507 alusel § 355 või § 356 kohane taganemis- või tagastamisõigus. Selliste lepingute puhul kehtib *mutatis mutandis* lõige 2.

6. Sidevahendi abil sõlmitud finantsteenuste osutamise lepingute puhul peab tarbija erinevalt § 357 lõikest 1 maksma seadusest tulenevate lepingust taganemist käsitlevate sätete kohaselt hüvitist saadud teenuse eest ainult siis, kui enne tema poolt lepingu sõlmimiseks nõustumuse andmist on sellele õiguslikule tagajärjele viidatud ja kui ta on andnud selleks sõnaselge nõusoleku, et teenuste osutaja alustab teenuse osutamist enne taganemistähtaja lõppemist.“

14 BGB § 346 sätestab:

„1. Kui lepingupool võib vastavalt lepingule või seadusele lepingust taganeda, siis on pooled taganemise korral kohustatud saadud sooritused üksteisele tagastama ja saadud viljad välja andma.

2. Tagastamise või väljaandmise asemel peab võlgnik maksma hüvitist, kui

1) tagastamine või väljaandmine on üleantu olemuse tõttu välistatud […]

Kui leping näeb ette vastusoorituse, tuleb seda hüvitise arvutamisel arvestada; laenust saadud kasu hüvitamisel võib tõendada, et kasu väärtus oli madalam.“

15 BGB § 355 lõige 3 näeb ette:

„Taganemisõigus lõpeb hiljemalt kuus kuud pärast lepingu sõlmimist. Kaupade tarnimisel ei hakka tähtaeg kulgema enne päeva, kui tarbija on kauba kätte saanud. Erinevalt esimesest lausest ei lõpe taganemisõigus juhul, kui tarbijat ei ole tema taganemisõigusest nõuetekohaselt teavitatud; sidevahendi abil sõlmitud finantsteenuse osutamise lepingu puhul ei lõpe taganemisõigus lisaks ka siis, kui teenuste osutaja ei ole nõuetekohaselt täitnud § 312c lõike 2 punkti 1 kohaseid kohustusi.“

16 BGB § 495 lõige 1 näeb ette:

„Tarbijalaenulepingu korral on laenusaajal vastavalt §-le 355 lepingust taganemise õigus.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

17 2007. aasta oktoobris sõlmisid A. Romano ja L. Romano krediidiasutusega DSL Bank krediidilepingu nende eraviisilises kasutuses oleva kinnisasja rahastamiseks.

18 Annuiteetgraafikuga laen nägi ette fikseeritud intressimäära kuni 31. detsembrini 2017. Laenuleping nägi ette, et laenusaaja pidi algul tasuma laenu 2% ulatuses ja seejärel tasuma intressi ja laenu põhiosa tagasimaksmiseks igakuiste maksetena 548,53 eurot. Laenu tagasimaksmine pidi algama esimese kuumaksega 30. novembril 2007. Laenu andmine sõltus tagatisest, mis oli hüpoteegi seadmine nimetatud kinnisasjale.

19 Lepingu sõlmimise menetlus toimus järgmiselt.

20 DSL Bank edastas A. ja L. Romanole eelnevalt täidetud „laenulepingu taotluse“, millega olid kaasas taganemisjuhend, ülevaade väljamaksmis- ja finantseerimistingimuste kohta ning „tarbija teabeleht ehituslaenu kohta“.

21 Nimetatud taganemisjuhend andis muu hulgas teada, et „taganemisõigus lõpeb ennetähtaegselt, kui leping on täielikult täidetud ja laenusaaja on andnud selleks selgelt nõusoleku“.

22 A. ja L. Romano allkirjastasid laenutaotluse, taganemisõiguse juhendi ja tarbija teabelehe ehituslaenu kohta kättesaamise kinnituse ning saatsid DSL Bankile nende dokumentide allkirjastatud eksemplari. DSL Bank nõustus seejärel kirja teel A. ja L. Romano laenutaotlusega.

23 A. ja L. Romano seadsid kokkulepitud tagatise. DSL Bank laskis laenu nende soovil välja maksta. A. ja L. Romano hakkasid seejärel kokkulepitud tagasimakseid tegema.

24 8. juuni 2016. aasta kirjas teatasid A. ja L. Romano, et nad kasutavad oma taganemisõigust 2007. aastal sõlmitud lepingust taganemiseks, ning väitsid, et taganemisõigust käsitlev juhend ei olnud Saksa õigusega kooskõlas.

25 Kuna DSL Bank vaidlustas A. ja L. Romano taganemisõiguse kasutamise, siis esitasid nad Landgericht Bonnile (Bonni esimese astme kohus, Saksamaa) taotluse, et tuvastataks, et pärast taganemist ei saanud DSL Bank enam kõnealusest laenulepingust tulenevatele õigustele tugineda. Lisaks nõudsid A. ja L. Romano, et DSL Bank maksaks tagasi taganemise hetkeks lepingu alusel tasutud summad ja hüvitist nende summade kasutamise eest.

26 Eelotsusetaotlusest nähtub, et põhikohtuasjas käsitletud krediidileping on sidevahendi teel sõlmitud finantsteenuse leping BGB § 312b tähenduses.

27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et käesoleva kohtuotsuse punktis 21 toodud täpsustus, mis on esitatud taganemisjuhendis ja mis puudutab selle õiguse lõppemist, tugineb BGB § 312d lõike 3 punktile 1, millega võetakse Saksa õigusesse üle direktiivi 2002/65 artikli 6 lõike 2 punkt c. Siiski ei saa seda BGB sätet Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim kohus) kohtupraktika kohaselt kohaldada tarbijatega sõlmitud krediidilepingute, sh sidevahendi teel sõlmitud lepingute suhtes. Nende lepingute puhul on tarbija taganemisõigus sätestatud mitte BGB artikli 312d lõike 3 punktis 1, vaid BGB § 355 lõikes 3, koostoimes BGB § 495 lõikega 1. Selles § 355 lõikes 3 on esiteks ette nähtud, et

taganemisõigus ei lõpe, kui tarbijat ei teavitatud nõuetekohaselt tema taganemisõigusest, ja teiseks ei sätestata selle õiguse lõppemist juhul, kui mõlemad pooled on lepingu tarbija sõnaselgel taotlusel juba täielikult täitnud enne seda, kui tarbija oma taganemisõigust rakendab.

28 Neil asjaoludel küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus, kas käesoleva kohtuotsuse punktis 21 käsitletud täpsustus, mis puudutab taganemisõiguse lõppemist, on õige ja kas seetõttu on tarbijat nõuetekohaselt tema õigusest teavitatud.

29 Lõpuks märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et taganemisõigusest teavitamise teksti võib lugeda piisavalt selgeks ja täpseks keskmise tarbija jaoks, nagu ta on Euroopa Kohtu praktikas määratletud, st tarbija, kes on piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepanelik ja arukas, arvestades kõiki asjasse puutuvaid faktilisi asjaolusid ja kõiki lepingu läbirääkimiste käigus käsitletud fakte. Siiski on selles kohtupraktikas leitud, et see teavitamine ei ole piisavalt selge ja täpne keskmise tarbija jaoks, nagu teda on määratletud Saksa kohtupraktikas, mis viitab tarbijale, kes on õigusküsimustes vähem teadlik.

30 Leides, et põhikohtuasja lahendamine sõltub direktiivi 2002/65 teatud sätete tõlgendamisest, otsustas Landgericht Bonn (Bonni esimese astme kohus) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas direktiivi 2002/65/EÜ artikli 6 lõike 2 punkti c tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm või tava, mis ei näe ette, nagu põhikohtuasjas, taganemisõiguse välistamist sidevahendi abil sõlmitud laenulepingute puhul, mille mõlemad lepingupooled on tarbija selgesõnalisel taotlusel täielikult täitnud enne seda, kui tarbija oma taganemisõigust rakendab?

2. Kas direktiivi 2002/65/EÜ artikli 4 lõiget 2, artikli 5 lõiget 1, artikli 6 lõike 1 teise lõigu teist taanet ja artikli 6 lõiget 6 tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigi õigusega vastavalt direktiivi 2002/65 artikli 5 lõikele 1 ja artikli 3 lõike 1 punkti 3 alapunktile a ette nähtud teabe nõuetekohaseks saamiseks ja taganemisõiguse rakendamiseks tarbija poolt tuleb kõiki asjakohaseid fakte ja kõiki selle lepingu sõlmimisega kaasnevaid asjaolusid silmas pidades võtta liikmesriigi õiguse kohaselt võrdlusaluseks tarbijaks keskmine tarbija, kes on piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepanelik ja arukas?

3. Juhul kui esimesele ja teisele küsimusele vastatakse eitavalt:

   Kas direktiivi 2002/65 artikli 7 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, mis näeb pärast sidevahendi abil sõlmitud tarbijalaenulepingust taganemisest teatamist ette, et teenuse osutaja maksab tarbijale lisaks summale, mille ta on tarbijalt sidevahendi abil sõlmitud lepingu alusel saanud, ka hüvitise selle summa kasutamise eest?“

Eelotsuse küsimuste analüüs

Esimene küsimus

31 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2002/65 artikli 6 lõike 2 punkti c tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, nagu seda on riigisiseses kohtupraktikas tõlgendatud, mis finantsteenuse lepingu puhul, mille teenuse pakkuja ja tarbija on sõlminud sidevahendi teel, ei välista tarbija taganemisõiguse kasutamist juhul, kui tarbija sõnaselgel taotlusel on mõlemad lepingupooled selle lepingu täielikult täitnud enne seda, kui tarbija oma taganemisõigust rakendab.

32 Sellega seoses olgu märgitud, et nimetatud direktiivi artikli 6 lõike 2 punkti c kohaselt ei kohaldata taganemisõigust, mis on tarbijal, kes on sidevahendi teel sõlminud teenuseosutajaga finantsteenust puudutava lepingu, selliste lepingute suhtes, mille mõlemad lepingupooled on tarbija sõnaselgel taotlusel täielikult täitnud enne seda, kui tarbija oma taganemisõigust rakendab.

33 Põhikohtuasjas ilmneb eelotsusetaotlusest, et BGB § 312d lõike 3 punkt 1, millega võetakse Saksa õigusesse üle direktiivi 2002/65 artikli 6 lõike 2 punkt c, näeb ette, et taganemisõigus lõpeb, kui tarbija sõnaselgel taotlusel on mõlemad lepingupooled finantsteenust puudutava lepingu täielikult täitnud enne seda, kui tarbija oma taganemisõigust rakendab. Ühtlasi ilmneb eelotsusetaotlusest, et Bundesgerichtshofi (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus) kohtupraktika kohaselt ei kohaldata seda BGB sätet tarbijaga sõlmitud krediidilepingutele, sh sidevahendi teel sõlmitud lepingutele, ja et nende lepingute korral ei lõpe taganemisõigus BGB § 312d lõike 3 punktis 1 mainitud hüpoteesi korral.

34 Direktiivi 2002/65 artikli 1 lõikest 1 koostoimes direktiivi põhjendusega 13 nähtub, et direktiiviga on põhimõtteliselt täielikult ühtlustatud sellega reguleeritud aspektid. Nimelt, viidatud põhjenduse kohaselt ei tohiks liikmesriikidel olla võimalik võtta valdkonnas, mida käesolev direktiiv ühtlustab, vastu muid kui selle direktiiviga ette nähtud sätteid, kui seal ei ole konkreetselt sätestatud teisiti.

35 Mis puudutab olukorda, kui taganemisõigust ei kohaldata vastavalt direktiivi 2002/65 artikli 6 lõike 2 punktile c, siis selles ei ole sätteid, mis lubaks liikmesriigil sätestada oma riigisiseses õiguses, et tarbijal on taganemisõigus olukorras, kui mõlemad pooled on tarbija sõnaselgel taotlusel lepingu täielikult täitnud enne seda, kui tarbija oma taganemisõigust rakendab.

36 Neil asjaoludel tuleb märkida, et direktiivi 2002/65 artikli 6 lõike 2 punktiga c koostoimes selle artikli 1 lõikega 1 ja põhjendusega 13 on vastuolus, kui liikmesriik näeb ette, et tarbijal on taganemisõigus eelmises punktis toodud olukorras.

37 Sellega seoses on sobilik meeles pidada, et kooskõlalise tõlgendamise põhimõte nõuab, et liikmesriigi ametiasutused teeks kõik, mis on nende pädevuses, arvestades riigisisest õigust tervikuna ning kasutades riigisiseses õiguses tunnustatud tõlgendusmeetodeid, et tagada liidu õiguse täieulatuslik toime ja saavutada liidu õiguse eesmärgiga kooskõlas olev tulemus (8. mai 2019. aasta kohtuotsus Praxair MRC, C-486/18, EU:C:2019:379, punkt 37 ja seal viidatud kohtupraktika).

38 Ehkki kooskõlalise tõlgendamise kohustus ei või olla aluseks riigisisese õiguse *contra legem* tõlgendamisele, peavad liikmesriigi kohtud vajaduse korral muutma väljakujunenud riigisisest kohtupraktikat, kui see kohtupraktika põhineb riigisisese õiguse tõlgendusel, mis on direktiivi eesmärkidega vastuolus (8. mai 2019. aasta kohtuotsus Związek Gmin Zagłębia Miedziowego, C-566/17, EU:C:2019:390 punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).

39 Eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2002/65 artikli 6 lõike 2 punkti c koostoimes direktiivi artikli 1 lõikega 1 ja põhjendusega 13 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, nagu seda on riigisiseses kohtupraktikas tõlgendatud, mis finantsteenuse lepingu puhul, mille teenuse pakkuja ja tarbija on sõlminud sidevahendi teel, ei välista tarbija taganemisõiguse kasutamist juhul, kui tarbija sõnaselgel taotlusel on mõlemad lepingupooled selle lepingu täielikult täitnud enne seda, kui tarbija oma taganemisõigust rakendab. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab arvesse võtma kogu riigisisest õigust ja kohaldama seal tunnustatud tõlgendusmeetodeid, et jõuda tulemuseni, mis on selle sättega kooskõlas, muutes vajaduse korral väljakujunenud riigisisest kohtupraktikat, kui viimane tugineb liikmesriigi õiguse tõlgendusele, mis on selle sättega vastuolus.

Teine küsimus

Sissejuhatavad märkused

40 Esiteks tuleb märkida, et ELTL artiklis 267 sätestatud liikmesriigi kohtute ja Euroopa Kohtu vahelises koostöömenetluses on Euroopa Kohtu ülesanne anda liikmesriigi kohtule tarvilik vastus, mis võimaldaks viimasel poolelioleva kohtuasja lahendada. Seda arvestades peab Euroopa Kohus talle esitatud küsimused vajaduse korral ümber sõnastama. Nimelt on Euroopa Kohtu ülesanne tõlgendada kõiki liidu õiguse sätteid, mida riigisisesed kohtud vajavad oma kohtuasjade lahendamiseks, isegi kui need kohtud ei ole selliseid sätteid Euroopa Kohtule esitatud küsimustes otseselt maininud (8. mai 2019. aasta kohtuotsus PI, C-230/18, EU:C:2019:383, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).

41 Teine küsimus puudutab direktiivi 2002/65 artikli 4 lõike 2, artikli 5 lõike 1, artikli 6 lõike 1 teise lõigu teise taande ja artikli 6 lõike 6 tõlgendamist.

42 Käesoleval juhtumil ilmneb eelotsusetaotlusest, et DSL Bank edastas A. ja L. Romanole enne põhikohtuasjas käsitletud lepingu sõlmimist teabe, mille kohaselt „taganemisõigus lõpeb ennetähtaegselt, kui leping on täielikult täidetud ja laenusaaja on andnud selleks selgelt nõusoleku“.

43 Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et ehkki see teave vastab olukorrale, milles taganemisõigust ei kohaldata vastavalt direktiivi 2002/65 artikli 6 lõike 2 punktile c, on see siiski ebatäpne riigisisese õiguse seisukohast, nagu seda on tõlgendanud Bundesgerichtshof (Saksamaa Liitvabariigi kõrgeim üldkohus), milles sätestatakse, et taganemisõigus ei lõpe, kui leping on täielikult täidetud ja laenusaaja on andnud selleks selgelt oma nõusoleku.

44 Sellega seoses tuleb märkida, et direktiivi 2002/65 artikli 3 lõike 1 punkti 3 alapunkti a kohaselt antakse tarbijale aegsasti enne seda, kui ta ennast sidevahendi abil sõlmitud lepingu või tehtud pakkumisega seob, teave eelkõige direktiivi artiklis 6 nimetatud taganemisõiguse olemasolu või puudumise kohta. Direktiivi artikli 3 lõikes 2 on sätestatud, et lõikes 1 nimetatud teave, mille kaubanduslik eesmärk tuleb sõnaselgelt väljendada, esitatakse selgelt ja arusaadavalt, kasutatud kaugsidevahendite seisukohast asjakohasel viisil, võttes eelkõige nõuetekohaselt arvesse äritehingute suhtes kohaldatavaid hea usu põhimõtteid ja põhimõtteid, mis reguleerivad nende isikute kaitset, kes ei saa liikmesriikide õiguse kohaselt oma nõusolekut anda, näiteks alaealised.

45 Direktiivi 2002/65 artikli 5 lõike 1 kohaselt edastab teenuste osutaja tarbijale kõik lepingulised tingimused ning selle direktiivi artikli 3 lõikes 1 ja artiklis 4 nimetatud teabe paberkandjal või mõnel muul tarbijale ligipääsetaval püsival andmekandjal aegsasti enne seda, kui tarbija ennast mõne sidevahendi abil sõlmitud lepingu või tehtud pakkumisega seob.

46 Võttes arvesse eelnevaid kaalutlusi, tuleb teine küsimus ümber sõnastada nii, et sellega soovitakse teada, kas direktiivi 2002/65 artikli 5 lõiget 1, koostoimes selle direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti 3 alapunktiga a ja artikli 6 lõike 2 punktiga c tuleb tõlgendada nii, et tarbijaga sidevahendi teel finantsteenust puudutava lepingu sõlminud teenuse osutaja kohustust edastada enne seda, kui tarbija ennast sidevahendi abil sõlmitud lepingu või tehtud pakkumisega seob, sellele tarbijale selgelt ja arusaadavalt teavet taganemisõiguse olemasolu kohta, ei ole rikutud siis, kui see teenuse osutaja teavitab tarbijat, et taganemisõigust ei kohaldata lepingule, mille mõlemad pooled on tarbija sõnaselge taotluse alusel täielikult täitnud enne seda, kui tarbija on oma taganemisõigust rakendanud, isegi kui see teave ei vasta liikmesriigi õigusnormidele, nagu neid on tõlgendatud riigisiseses kohtupraktikas, milles nähakse ette, et sellises olukorras on taganemisõigus kehtiv.

Küsimus

47 Vastavalt direktiivi 2002/65 artikli 5 lõikele 1 koostoimes direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti 3 alapunktiga a peab teenuse osutaja edastama tarbijale teabe, mis puudutab eelkõige direktiivi artiklis 6 sätestatud taganemisõiguse olemasolu või puudumist, enne seda, kui tarbija ennast sidevahendi abil sõlmitud lepingu või tehtud pakkumisega seob.

48 Kuna direktiivi 2002/65 artikli 6 lõike 2 punkti c kohaselt ei kohaldata taganemisõigust lepingutele, mille mõlemad lepingupooled on tarbija sõnaselgel taotlusel täielikult täitnud enne seda, kui tarbija oma taganemisõigust rakendab, siis peab tarbijat lepingu-eelsel perioodil teavitama taganemisõiguse puudumisest nimetatud sättes käsitletud olukorras.

49 Vastab tõele, nagu nähtub direktiivi 2002/65 artikli 4 lõikest 2, et kuni suurema ühtluse saavutamiseni võivad liikmesriigid säilitada või kehtestada rangemad sätted eelteabele esitatavate nõuete kohta, kui sellised sätted on kooskõlas liidu õigusega.

50 Nagu ilmneb esimesele küsimusele antud vastusest, siis tuleb siiski direktiivi 2002/65 artikli 6 lõike 2 punkti c koostoimes selle direktiivi artikli 1 lõikega 1 ja põhjendusega 13 tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, mis finantsteenuse lepingu puhul, mille teenuse pakkuja ja tarbija on sõlminud sidevahendi teel, ei välista tarbija taganemisõiguse kasutamist juhul, kui tarbija sõnaselgel taotlusel on mõlemad lepingupooled selle lepingu täielikult täitnud enne seda, kui tarbija oma taganemisõigust rakendab.

51 Neil asjaoludel ei saa liikmesriik oma riigisiseses õiguses sätestada teenuse pakkujale, kes sõlmib tarbijaga sidevahendi teel lepingu finantsteenuse kohta, kohustust edastada sellele tarbijale enne seda, kui ta ennast sidevahendi abil sõlmitud lepingu või tehtud pakkumisega seob, teavet, mis on vastuolus direktiivi 2002/65 imperatiivsete sätetega, st teavet, mis puudutab taganemisõiguse olemasolu juhul, kui tarbija sõnaselgel taotlusel on mõlemad lepingupooled lepingu täielikult täitnud enne seda, kui tarbija oma taganemisõigust rakendab.

52 Kuna direktiiv 2002/65 välistab tarbija taganemisõiguse eelmises punktis käsitletud olukorras, siis ei saa järeldada, et teenuse osutaja on rikkunud kohustust vastavalt selle direktiivi artikli 5 lõikele 1 koostoimes direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti 3 alapunktiga a ja artikli 6 lõike 2 punktiga c edastada tarbijale vajalik teave, kui ta ei informeerinud tarbijat, et liikmesriigi õiguses on sellisel juhul sätestatud taganemisõigus, kuid teavitas teda, et sellises olukorras nimetatud õigust ei kohaldata.

53 Tuleb lisada, et vastavalt direktiivi 2002/65 artikli 3 lõikele 2 koostoimes selle artikli lõike 1 punkti 3 alapunktiga a tuleb tarbijale esitada teave taganemisõiguse olemasolu või puudumise kohta selgelt ja arusaadavalt.

54 Sellega seoses on asjasse puutuv üksnes keskmise tarbija arusaam, st tarbija, kes on piisavalt informeeritud, mõistlikult tähelepanelik ja arukas (vt analoogia alusel 7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Verbraucherzentrale Berlin, C-485/17, EU:C:2018:642, punkt 44 ja seal viidatud kohtupraktika).

55 Nimelt tähendab direktiivi 2002/65 eesmärk ühtlustada täielikult riigisisesed õigusnormid seda, et võetakse vastu kõigile liikmesriikidele ühine tõlgendus võrdlusaluseks võetava tarbija kriteeriumi kohta.

56 Võttes arvesse eelnevaid kaalutlusi, tuleb teisele küsimusele vastata, et direktiivi 2002/65 artikli 5 lõiget 1 koostoimes selle direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti 3 alapunktiga a ja artikli 6 lõike 2 punktiga c tuleb tõlgendada nii, et kohustust, mis lasub tarbijaga sidevahendi teel finantsteenust puudutava lepingu sõlminud teenuse osutajal ja mille kohaselt tal tuleb edastada – enne seda, kui tarbija ennast sidevahendi abil sõlmitud lepingu või tehtud pakkumisega seob – sellele tarbijale vastavalt liidu õiguse nõuetele taganemisõiguse olemasolu kohta teave, mis on esitatud selgelt ja on

arusaadav keskmisele tarbijale, kes on informeeritud, mõistlikult tähelepanelik ja arukas, ei ole rikutud siis, kui see teenuse osutaja teavitab tarbijat, et taganemisõigust ei kohaldata lepingule, mille on tarbija sõnaselge taotluse alusel mõlemad lepingupooled täielikult täitnud enne seda, kui tarbija oma taganemisõigust rakendab, isegi kui see teave ei vasta liikmesriigi õigusnormidele, nagu neid on riigisiseses kohtupraktikas tõlgendanud, milles nähakse ette, et sellises olukorras on võimalik taganemisõigust rakendada.

Kolmas küsimus

57 Kuna kolmas küsimus on esitatud üksnes juhuks, kui esimesele ja teisele küsimusele antud vastus on eitav, siis ei ole esimesele ja teisele küsimusele antud vastuseid arvestades vaja sellele vastata.

Kohtukulud

58 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2002. aasta direktiivi 2002/65/EÜ, milles käsitletakse tarbijale suunatud finantsteenuste kaugturustust ja millega muudetakse nõukogu direktiivi 90/619/EMÜ ning direktiive 97/7/EÜ ja 98/27/EÜ, artikli 6 lõike 2 punkti c koostoimes selle direktiivi artikli 1 lõikega 1 ja põhjendusega 13 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnorm, nagu seda on riigisiseses kohtupraktikas tõlgendatud, mis finantsteenuse lepingu puhul, mille teenuse pakkuja ja tarbija on sõlminud sidevahendi teel, ei välista tarbija taganemisõiguse kasutamist juhul, kui tarbija sõnaselgel taotlusel on mõlemad lepingupooled selle lepingu täielikult täitnud enne seda, kui tarbija oma taganemisõigust rakendab. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab arvesse võtma kogu riigisisest õigust ja kohaldama seal tunnustatud tõlgendusmeetodeid, et jõuda tulemuseni, mis on selle sättega kooskõlas, muutes vajaduse korral väljakujunenud riigisisest kohtupraktikat, kui viimane tugineb liikmesriigi õiguse tõlgendusele, mis on selle sättega vastuolus.**

2. **Direktiivi 2002/65 artikli 5 lõiget 1 koostoimes selle direktiivi artikli 3 lõike 1 punkti 3 alapunktiga a ja artikli 6 lõike 2 punktiga c tuleb tõlgendada nii, et kohustust, mis lasub tarbijaga sidevahendi teel finantsteenust puudutava lepingu sõlminud teenuse osutajal ja mille kohaselt tal tuleb edastada – enne seda, kui tarbija ennast sidevahendi abil sõlmitud lepingu või tehtud pakkumisega seob – sellele tarbijale vastavalt liidu õiguse nõuetele taganemisõiguse olemasolu kohta teave, mis on esitatud selgelt ja on arusaadav keskmisele tarbijale, kes on informeeritud, mõistlikult tähelepanelik ja arukas, ei ole rikutud siis, kui see teenuse osutaja teavitab tarbijat, et taganemisõigust ei kohaldata lepingule, mille on tarbija sõnaselge taotluse alusel mõlemad lepingupooled täielikult täitnud enne seda, kui tarbija oma taganemisõigust rakendab, isegi kui see teave ei vasta liikmesriigi õigusnormidele, nagu neid on riigisiseses kohtupraktikas tõlgendatud, milles nähakse ette, et sellises olukorras on võimalik taganemisõigust rakendada.**

Allkirjad

i — Käesoleva otsuse eestikeelse teksti sissejuhatavat osa on pärast selle elektroonilist avaldamist keeleliselt muudetud.